

Dr. sc. Omer Hamzić
 Muse Ćazima Ćatića 18, Gračanica

POVODOM IMENOVANJA NOVIH ULICA U GRAČANICI – PREDNOST DATA TOPONIMIMA I TRADICIONALNIM NAZIVIMA

U PROŠLOSTI, ODLUKE I UREDBE O NAZIVIMA ulica koje su donosile lokalne vlasti u Gračanici bile su zasnovane na različitim kriterijima. U periodu do 1945. godine, sporedne mahalske ulice zadržale su tradicionalne narodne nazive, dok su nazivi glavnih gradskih ulica odražavali službenu ideologiju vladajućeg režima. Tako je u vrijeme Austrougarske uprave glavna ulica nosila ime cara Franje Josipa, u vrijeme prve Jugoslavije važnije ulice nosile su imena članova dinastije Karađorđevića i znamenitih ličnosti iz srpske povijesti. Tako je glavna ulica u Gračanici nosila je ime Kralja Petra Karađorđevića-Oslobodioca, a kej s lijeve strane Sokoluše ime srpskog vojskovođe iz prvog svjetskog rata – vojvode Stepe Stepanovića, koji je 6. novembra 1918. sa svojim jedinicama prvi umarširao preko Drine u Bosnu i Hercegovinu.

Nakon 1945., pak, isključivi je kriterij kod imenovanja ulica bila službena ideolo-

gija komunizma, te su skoro sve gračaničke ulice nazvane po osobama, ustanovama i organizacijama vezanim za NOR, NOP i KPJ, iako je, u određenoj mjeri, poštovan i zavičajni kriterij.

Prema Odluci o nazivima ulica koju je Skupština opštine Gračanica donijela 29. 11. 1963. godine (pod brojem 8769/1), od ukupno 48 “imenovanih” ulica, dvije su nosile opšte nazive, pet nazive određenih partizanskih jedinica, a 41 ime nekog od poginulih partizanskih boraca. Po nacionalnoj strukturi, jedno ime je bilo jevrejsko, jedno hrvatsko, 17 srpskih i 22 bošnjačka, muslimanska. Krajem 1985. godine, Skupština opštine Gračanica donijela je novu Odluku o nazivima ulica, u kojoj se našlo 78 imena, od čega je sa opštim nazivom (partizanska, pionirska i sl.) bilo 16, sa nazivima partizanskih jedinica 12, a 50 sa nazivima poginulih ili umrlih partizanskih boraca, od kojih je jedan bio Jevrej, dva Hrvata, 20 Srba i 27 Muslimana.

Ako se ima u vidu da su u Gračanici, oduvijek predominantno (90-95%) živjeli Bošnjaci muslimani, onda prethodna statistika ima sasvim drugi značaj i u pravom svjetlu otkriva nam suštinu globalnih historijskih tokova koji su se “lomili” na ovdašnjem lokalnom nivou. Izbjegavanje, odnosno izostavljanje tradicionalnih narodnih naziva za pojedine mahale, ulice, sokake i lokalitete, dodatno objašnjava dimenzije, tokove i posljedice bošnjačkog narodnog samozaborava na ovim prostorima.

Srećom, niko nije mogao iz narodnog pamćenja trajno izbrisati Dudić, Stubo, Dervu, Kej ili Trepaniće – tradicionalne geografske i topografske narodne nazive mnogih mahala, ulica i sokaka Gračanice. Iz kolektivnog pamćenja nisu izbrisani ni likovi znamenitih Gračanlija, dobrotvora i vakifa, kao i nekih ličnosti od šireg značaja za BiH, koji su se, bez obzira na sva “imenovanja i preimenovanja” u prošlosti, do današnjeg dana zadržali u svakodnevnom komuniciranju Gračanlija.

Nakon agresije na Bosnu i Hercegovinu, u novim društveno-političkim uslovima, povele su se rasprave o preimenovanju i izmjeni ranijih naziva ulica. Tokom tih rasprava polazilo se od zahtjeva da se u što većoj mjeri ispoštuju **tradicionalni narodni nazivi ulica, ustaljeni toponimi i geografski nazivi**. To je bio glavni kriterij pri definitivnom utvrđivanju novih naziva ulica. Pošto su na prijedlog odgovarajuće komisije obavljene sveobuhvatne rasprave u okviru Mjesne zajednice Gračanica, Općinsko vijeće je 13. 10. 1996. godine donijelo odluku o novim nazivima ulica. Većini gračaničkih ulica i mahala, (za 52, od ukupno 110), vraćeni su tradicionalni topografski, geografski, odnosno narodni nazivi. Nekoliko ulica u centru grada nazvano je po vojnim jedinicama iz perioda odbrane od agresije, te poginulim braniteljima, nosiocima najvišeg ratnog priznanja *Zlatni ljiljan* (što je bila i preporuka Komande 22. divizije ARBiH). Ostatak ulica

je nazvan po historijskim ličnostima, značajnim za Gračanicu ili za historiju Bosne i Hercegovine uopće, uključujući i mnoge nepravedno zaboravljene znamenite i zaslužne Gračanlije. Zadržana su i neka imena istaknutih Gračanlija, antifasista iz Drugog svjetskog rata s kojima će se Gračanica uvijek ponositi.

U spomenutoj odluci su se, međutim, potkrale i neke greške: na primjer, neke ulice su nazvane po historijskim ličnostima koje sa Gračanicom nisu imale skoro nikakve veze, dok je, s druge strane, značajan broj imena znamenitih Gračanlija zanemaren. Bilo je i ulica koje su dobile sasvim općenite, a neke i vrlo neprikladne i rogobatne nazive. Zato su iz tih ulica u proteklih nekoliko godina lokalnim vlastima dolazile inicijative i zahtjevi da se takvi nazivi zamijene prikladnijim. Izrazit primjer je “Ulica četničkog terora”. S druge strane, u više dijelova grada izgrađene su nove ulice, pa i čitava naselja. Iz sasvim praktičnih razloga tim je ulicama trebalo dati nazive, a bilo je određenih inicijativa i od samih građana iz tih bezimernih ulica.

Zbog svega toga, Programom rada Općinskog vijeća za 2009. godinu predviđeno je pokretanje aktivnosti za izmjenu nekih naziva ulica i za imenovanje novoizgrađenih i onih koje do sada nisu imale svoje nazive. U skladu sa tim programskim zahtjevom, Načelnik općine je formirao Komisiju za pripremu prijedloga novih i izmjenu naziva nekih dosadašnjih imena ulica u Gračanici. Komisiju je dobila zadatak da taj posao obavi u odgovarajućem roku, uvažavajući inicijative i prijedloge građana iz pojedinih ulica, nevladinih organizacija i stručnjaka.¹

¹ Rješenjem Općinskog načelnika (br. 02-05-3226/2009 od 21. 8. 2009.), u Komisiju su imenovani: mr.sc. Rusmir Djedović, samostalni stručni saradnik u Kantonalnom zavodu za zaštitu spomenika u Tuzli, dokazani istraživač lokalne historije, Ibrahim Nurkić, profesor i ratni načelnik Štaba OG-2 Armije Bosne i Hercegovine, istaknuti društveni i javni djelatnik, autor više radova iz naše bliže lokalne historiografije,

Komisija je održala 4 sjednice, dok su radne grupe u više navrata usaglašavale svoje prijedloge, neki članovi su više puta izlazili na teren, angažovali su se i stručni konsultanti itd. Na prvom sastanku utvrđeni su glavni principi i način rada Komisije, do utvrđivanja konačnog prijedloga za Općinsko vijeće: 1. da je preko 90% sadašnjih naziva ulica adekvatno imenovano i da treba otvoriti raspravu samo o nekim omaškama i pojedinačnim rogovatnim nazivima ulica; 2. da se kod predlaganja novih imena ulicama koje do sada nisu imenovane, prednost daje tradicionalnim narodnim nazivima i toponimima; 3. da se pri izboru ličnosti, čijim se imenima predlaže obilježavanje novih ulica, vodi računa da to budu istaknute i prepoznatljive ličnosti koje su vezane za kulturnu historiju i tradiciju Gračanice i Bosne i Hercegovine i to iz svih historijskih epoha i po mogućnosti iz svih naroda koji su živjeli na ovom prostoru; 4. da se do konačnog prijedloga Komisije dođe konsenzusom; 5. da nadležne službe o ponuđenom prijedlogu provedu kvalitetnu javnu raspravu.

Polazeći od ovih principa, evidentirano je 40 pretežno novih ulica koje nisu imenovane važećom odlukom o nazivima

---

Sead Čaušević, dipl. pravnik, donedavni predsjednik Mjesne zajednice Gračanica, kantonalni i federalni poslanik, Mirsad Čamdžić, istaknuti novinar Radio-Gračanice, vijećnik u Općinskom vijeću, Edvin Tahirović, upravni pravnik, sadašnji predsjednik Mjesne zajednice Gračanica i vijećnik Općinskog vijeća, Vehid Delić, ugledni privrednik, općinski vijećnik u nekoliko mandata, poslije 1990. i dr. sc. Omer Hamzić, autor nekoliko knjiga i više desetina naučnih radova iz bliže i dalje prošlosti Gračanice i Tuzlanske oblasti, predsjednik Komisije. Na prvom sastanku usvojen je prijedlog da se kao stručni konsultanti u daljem radu Komisije angažuju prof. dr. Omer Ibrahimagić, profesor emeritus univerziteta u Sarajevu i donedavni sudija Ustavnog suda BiH i prof. Edin Šaković, prof. historije, postdiplamac ilirologije na Filozofskom fakultetu u Sarajevu, dokazani istraživač i autor više naučnih i stručnih radova iz historije ovog kraja. Svi članovi i saradnici ove komisije, svaki na svoj način dali su svoj doprinos da se dođe do što boljih i kvalitetnijih prijedloga i rješenja.

ulica u Gračanici. Od tog broja, Komisija je zaključila da za sada treba imenovati 18 ulica. Pri utvrđivanju te liste rukovodila se sljedećim kriterijima: dužina ulice, broj kuća (objekata) u ulici i perspektive razvoja ulice u bliskoj budućnosti. U drugoj grupi, u okviru ovog prijedloga, nalazi se 5 ulica za koje je Komisija predložila promjenu dosadašnjeg naziva. Za svaki pojedinačan slučaj dato je detaljnije obrazloženje.

Kao dokaz da su ispoštovani navedeni principi mogu poslužiti sljedeći podaci: od 18 novoimenovanih ulica za 9 je predloženo da ponesu nazive toponima, 7 je dobilo imena istaknutih ličnosti, dok su 3 nazvane po historijskim događajima, ustaljenim odrednicama i terminima iz nacionalne historije. Od ukupno 106 imena u sadašnjoj Odluci o nazivima ulica, Komisija je predložila da se izvrši djelimična ili potpuna izmjena naziva samo 5 ulica, što je manje od 5%. (za dvije ulice predložena je potpuna promjena, za dvije djelimična i u jednom slučaju se neprikladan – rogovatan naziv zamjenjuje odgovarajućim toponimom.

Nakon provedene javne rasprave u okviru Mjesne zajednice Gačanica, u kojoj je došlo do izražaja nepotrebno politiziranje i napadi na Komisiju da je “zaboravila” borce posljednjeg rata, pri čemu su pojedinci ispoljavali “višak patriotizma i brige za takozvanu “boračku populaciju”, Općinsko vijeće je, 30. 3. 2010. godine, većinom glasova usvojilo Odluku o izmjenama i dopunama postojeće Odluke o nazivima ulica, u kojoj su definisani nazivi za 18 novih ulica i promjene dosadašnjih naziva za pet ulica.

Prilog: Obrazloženje Odluke o izmjenama i dopunama Odluke o nazivima ulica:

I. NAZIVI NOVIH, DO SADA NEIMENOVANIH ULICA

1. Bulakovac: ulica zapadno od Griča, polazi od raskrsnice na Režićima i izlazi na

na put za Malešiće u Javoru, kod čitaonice, prolazeći iznad mezarja Šabuša i pored vile Faruka Širbegovića. **Obrazloženje:** naziv je dat po tradicionalnom toponimu Bulakov sokak ili Bulakovac;

2. **Ališevići:** ulica iznad Bazena, novo naselje. **Obrazloženje:** naziv je dat prema tradicionalnom nazivu zemljišta na kome je naselje formirano;

3. **Branka Vajića:** ulica pored Sportske sale, kod Druge osnovne škole. **Obrazloženje:** Branko Vajić je bio prosvjetni radnik, nastavnik i dugogodišnji vrlo uspješan direktor Osnovne škole "Mitar Trifunović Učo", sadašnje Druge osnovne škole; pored toga, bio je istaknuti društveni i kulturni djelatnik i arheolog-amater, sa velikim zaslugama za Gračanicu;

4. **Ahmetaši:** ulica na Hajderovcu, pored starih kuća Ahmetaša. **Obrazloženje:** Naziv je predložen prema tradicionalnom nazivu zemljišnih parcela kroz koje prolazi ta ulica;

5. **Danka Grlića:** prva poprečna ulica na Hajdarovcu, koja siječe ulicu Hajderovac. **Obrazloženje:** Danko Grlić, rođeni Gračanlija, jedan je od najpoznatijih filozofa estetičara sa južnoslavenskih prostora, enciklopedist i vrhunski intelektualac, među najznačajnijim predstavnicima čuvene filozofske škole Praxis i jedan od utemeljitelja istoimenog časopisa, inače i otac poznatog režisera Rajka Grlića;

6. **Muhameda Tajiba Okića:** druga poprečna ulica na Hajderovcu, koja siječe centralnu ulicu Hajderovac. **Obrazloženje:** Muhamed Tajib Okić (Muhammed Tayyip

Okić), rođeni Gračanlija, intelektualac, pisac i publicist, diplomata i univerzitetski profesor, teolog, profesor hadisa i jedan od utemeljitelja Teološkog fakulteta Univerziteta u Ankari, poznata ličnost u intelektualnim krugovima Turske, gdje je živio u toku i poslije i Drugog svjetskog rata;

7. **Todora Panića,** ulica u Varoši, oko lokaliteta stare crkve. **Obrazloženje:** Todor Panić, rođen u Boljaniću na Ozrenu, oficir Kraljevske žandarmerije prije Drugog svjetskog rata, učestvovao u dizanju ustanka na Ozrenu, u avgustu 1941. godine, zajedno sa Todorom Vujasinovićem i ostalima. Nakon takozvanog četničkog puča, kada su četnici Cvijetina Todića preuzeli komandu nad Odredom i otjerali komuniste sa Ozrena, poginuo je od četničke ruke u međusobnim obračunima između protivnika i pristalica

Cvijetina Todića. Poslije rata je proglašen narodnim herojem, a do 1992. godine njegovo ime je nosila centralna ulica i srednjoškolski centar u Gračanici;

8. Ulica civilnih žrtava rata, ulica u Varoši koja ide u pravcu Bijelih Polja, iznad pravoslavnog groblja. **Obrazloženje:** budući da Gračanica (grad, kao i općina) spada u red onih gradova i općina, koje su u ratu za BiH (1992. – 1995.) imale dosta veliki broj civilnih žrtava rata u odnosu na broj stanovnika (grad 51, općina 145 civilnih žrtava, 3 se vode kao nestali), u znak podsjećanja na te žrtve, dat je prijedlog naziva navedenoj ulici. Razlog više je što se ta ulica nalazi u blizini Spomen-obilježja Civilnih žrtava na Bijelim poljima;

9. Breučka: ulica ispod Donjih Ritašića, ka stambenim zgradama. **Obrazloženje:** Breuci su stari ilirsko-panonski narod koji je na ovim prostorima živio u prahistorijskom i antičkom razdoblju, nekoliko stoljeća prije i poslije nove ere i koji je u historiji ostao upamćen po upornom i herojskom otporu rimskim osvajačima. Tragovi materijalne kulture Breuka pronađeni su na više mjesta na području sjeveroistočne Bosne i općine Gračanica, a jedno od njih je i prahistorijska gradina na brdu Vuknić, koja se faktički nalazi iznad ove ulice. Naziv je predložen radi podsjećanja na ove najstarije imenom poznate stanovnike prostora današnje Gračanice i njene uže i šire okoline;

10. Mehmeda Spahe, ulica iza Vatrogasnog doma. **Obrazloženje:** Mehmed Spahe je bio najpoznatiji i najpopularniji bošnjački političar u periodu između dva svjetska rata, osnivač i lider najjače političke stranke u BiH – Jugoslovenske muslimanske organizacije, u više navrata poslanik u Skupštini i ministar u Vladi Kraljevine Jugoslavije. On je, u stvari, predstavljao svojevrstnog vođu bošnjačkog naroda u vrijeme države u kojoj su Bošnjaci bili sistematski diskriminirani i nepriznavani. Gračanica je u političkom pogleda bila snažno opredijeljena za tu stranku, a Spahe je sa svojim saradnicima

više puta dolazio u Gračanicu i držao velike političke skupove sa svojim brojnim pristalicama;

11. Imamovića sokak: ulica iznad stadiiona, kroz Imamoviće, ogranak Šehitske ulice. **Obrazloženje:** Naziv je dat prema najbrojnijim vlasnicima parcela na tom području, a ovo ime je zaživjelo i u narodu, te se već može smatrati tradicionalnim.

12. Stara pruga: ulica koja ide starom trasom "Ćire", od Saxa, pored Betonare, prema starom Karanovačkom mostu. **Obrazloženje:** Ime je dato da podsjeća na nekadašnju željeznicu u Gračanici, utemeljenu izgradnjom kraka željezničke pruge od Karanovca do Gračanice 1897. godine, što je predstavljalo svojevrstnu prekretnicu u privrednom, urbanom i kulturnom razvoju Gračanice uopće;

13. Drenovac: ulica od Režića ka Drijenči i dalje prema Lendićima. **Obrazloženje:** U prvim osmanskim poreskim popisima (1528., 1533., 1548.), Drenovac se spominje kao veće naselje sa rudnikom željeza u blizini Gračanice. Ovo naselje je ubicirano na prostoru Lendića i dalje niz rijeku Drijenču;

14. Grabovac: dvije kraće ulice na Grabovcu, desno od magistralnog puta. **Obrazloženje:** naziv je toponim kojim se označava čitavo područje u zahvatu tih ulica;

15. Lendička cesta: put za Lendiće od Karanovačkog mosta prema Lendićima. **Obrazloženje:** naziv je dat po toponimu – naselju Lendići;

16. Samuela Elazara: ulica koja se odvaja od magistralnog puta na ulazu u Pribavu i prolazi pokraj jevrejskog groblja uz Stjepanovac prema Drami. **Obrazloženje:** Samuel Elazar, rođeni Gračanlija, magistar farmacije, poznati bosansko-hercegovački naučni radnik, istraživač kulturne historije; Gračanicu je, inače, zadužio i jednom iscrpnom studijom o historijatu židovske zajednice u našem gradu;

17. Podlepar: ulica iznad pumpe “Zovko”, novoformirana. **Obrazloženje:** to je toponim za područje oko te ulice;

18. Mihajla Hadžistevića: prilaz stambenoj zgradi Hadžistevići. **Obrazloženje:** Mihajlo Hadžistević je istaknuti gračanički trgovac i poslovni čovjek, dugogodišnji nosilac mnogobrojnih političkih i društvenih funkcija u Gračanici u vrijeme Austro-Ugarske i prve Jugoslavije, kulturni djelatnik, ostao posebno upamćen po zagovaranju međunacionalne tolerancije i dobrosusjedskih odnosa.

II. OBRAZLOŽENJE IZVRŠENIH PROMJENA NAZIVA ULICA

Prema ovoj Odluci, Ulica Mehmeda II Fatiha, preimenovana je u Ulicu Ahmed-paše Budimlije, Ulica Šehidski sokak (na Lipi) dobila je naziv Šehitluci, Ulica Žrtava četničkog terora u (Riječkoj), dobila je naziv Podastrana, Ulica Braće Alića (na Mejdanu), nosit će samo ime Adema Alića i Ulica Muslimanska (na Lipi), ime Sejde Đulića.

Obrazloženje predloženih promjena:

1.) Promjena naziva ulice **Sultan Mehmeda II Fatiha**, s prijedlogom da se zove **ulica Ahmed paše Budimlije** – ulica koja vodi od Skvera do raskrsnice na ulazu u Potok Mahalu, kroz sami centar grada. (Sultan Mehmed II El-Fatih predstavlja ličnost koja nema nikakve veze sa poviješću Gračanice, a njegova uloga u historiji Bosne i Hercegovine je, sa današnje tačke gledišta i sa stanovišta državotvornih i nacionalnih interesa, isuviše diskutabilna i historijski kontroverzna. Sultan Mehmed II Fatih je osvojio i uništio bosansku srednjovjekovnu državu, te na prijeveru zarobio i pogubio posljednjeg bosanskog kralja. Njegov osvajački pohod na Bosnu praćen je masovnim ubistvima, pljačkom, pustošenjem i porobljavanjem bosanskog stanovništva, što detaljno opisuju i osmanski hroničari i očevici tog osvajačkog pohoda (Dursun-beg, Nešri, Kodža Muerih i dr.), i drugi izvori.

Ključni argument za davanje ovog imena jednoj od glavnih ulica Gračanice, 1996. godine, bio je, kako se govorilo, da je sultan Mehmed II. Fatih “donio islam u Bosnu”, što je potpuna historijska neistina. Islam je na tlu Bosne i Hercegovine bio prisutan još davno prije pojave spomenutog sultana na granicama njenog prostora, dok je masovnije prihvaćanje islama uslijedilo nekoliko desetljeća nakon Fatihove smrti, tako da i taj navodni argument otpada. Osim toga, uprkos mitomanskim predstavama, sultan Mehmed II. Fatih nije ni u privatnom životu bio nimalo uzorit vjernik, a postoji dosta vjerovatnoće da je i pao kao žrtva zavjere utjecajnih derviških krugova koji su podržavali njegovog sina Bajazita II).

Nasuprot tome, **Ahmed-paša Budimlija** predstavlja izuzetno značajnu ličnost u historiji Gračanice. Iako je mnogo toga o njegovom životu i djelu još uvijek nepoznato, prekriveno neprozirnim velom nedostatka izvora ili obavijeno legendama i ne uvijek pouzdanim predajama, jedno je sasvim sigurno: Ahmed-paša Budimlija je ubjedljivo jedan od najvećih dobrotvora u povijesti Gračanice, čovjek koji je vlastitim sredstvima u Gračanici sagradio osnovne urbane sadržaje: monumentalnu kamenu džamiju, mekteb, sahat-kulu i javno kupatilo (hamam), ostavivši za njihovo izdržavanje čitav niz koristonosnih objekata (dućana, zanatskih radnji, zgrada) i zemljišnih nekretnina. Zbog toga se često naziva i osnivačem gračaničke čaršije. Zato je Odlukom iz 1996. po Ahmed-paši Budimliji i nazvana centralna gradska ulica (čaršija), kojoj je, prije dvije godine, takođe, Odlukom Općinskog vijeća Gračanica, promijenjeno i dato ime Alije Izetbegovića, prvog predsjednika nezavisne Bosne i Hercegovine i vrhovnog komandanta Armije RBiH, vođe antifašističke borbe i otpora velikosrpskoj agresiji 1992.-1995. U postupku te promjene, predviđeno je da se po Ahmed-paši Budimliji nazove neka druga ulica u gradu, pa se kao prijedlog spominjao i Kej Friedricha

Fogglara. Komisija je imala u vidu i te prijedloge, ali se ipak opredijelila da ne mijenja naziv gračaničkom keju, smatrajući da je najprikladnije i najosnovnije da se imenom Ahmed-paše Budimlije nazove sadašnja ulica Sultana Mehmeda II. Fatiha i to iz tri razloga: 1.) što se radi o jednoj od najstarijih i glavnih gradskih ulica; 2.) što je naziv ulice po sultanu Mehmedu II. Fatihu historijski neutemeljen i 3.) što spomenuta ulica prolazi pored gračaničke sahat-kule, jedinog sačuvanog autentičnog spomenika vakufa Ahmed-paše Budimlije i njegovog vremena.

2. Promjena naziva Ulice Muslimanska, s prijedlogom da se zove **Ulica Sejdo Đulića** To je ona ulica koja se odvaja od ulice M. Ahmedbegovića, između mosta Rampa i Doma zdravlja, prolazi iznad Doma zdravlja i izlazi na ulicu Lipa.

Komisija se odlučila za promjenu zbog neprikladnosti tog naziva, jer, u najmanju ruku nije prikladno jednu ulicu kao takvu dovoditi u vezu sa kategorijom muslim (Bogu pokoran).

Sejdo Đulić (1908.-1994.) je rodom sa Lipe, mahale u kojoj se navedena ulica nalazi, a predstavlja jednu od značajnijih, ali na žalost – i skoro potpuno zaboravljenih ličnosti iz Gračanice. Kao rezervni oficir Krajevske jugoslovenske vojske i Hrvatskog domobranstva, Sejdo Đulić je u proljeće 1942. godine, u vrijeme kada su bošnjačka naselja u okolini Gračanice bila jako ugrožena stao je na čelo odbrane ovih krajeva od svih napadača, uvezavši dotad nepovezane lokalne milicije i ustrojivši Gračaničku domobransku dobrovoljačku bojnu, koja je u tom vremenu bila garant sigurnosti bošnjačkog naroda, ali i svih građana Gračanice. Kao što joj i samo ime kaže, ta je jedinica, pod Sejdinom komandom, bila isključivo obrambena i samozaštitna, ustvari, teritorijalna jedinica. U ljeto 1943. godine, u znatno izmijenjenoj vojno-političkoj situaciji, kada je u bošnjačkom narodu sve više rasla popularnost NOP-a, Sejdo Đulić je otpočeo ak-

tivnu suradnju sa NOP-om, da bi kasnije i pristupio redovima NOVJ, u kojima se borio sve do kraja rata. Vrativši se u Gračanicu, u početku je uzeo učesća u formiranju organa nove vlasti. Jačanjem stege totalitarizma, on se, kao istinski antifašist, od toga distancirao i ubrzo preselio u Sarajevo, gdje je živio i radio do kraja života, ne prekidajući nikada veze sa Gračanicom, gradom na čelu čije odbrane je stajao u vrijeme kad je bilo najteže.

3. Promjena naziva Ulice Šehidski sokak, s prijedlogom da se zove **ulica Šehitluci**, također u mahali Lipa, koja se pruža paralelno sa Mula-Dedinom ulicom, nazvana je tako, kako je stajalo u obrazloženju, jer “prema predanju, neposredno uz tu ulicu ukopan je šehit, o kojem ništa do sada nije napisano niti istraženo”. Radi se zapravo o tri starinska mezara, koja se danas nalaze u jednoj bašči niže spomenute ulice, a za koje se u narodu sačuvao naziv Šehitluci (kao toponim). Zato je i predloženo da spomenuta ulica ponese naziv Šehitluk ili Šehitluci. Drugi razlog je, što bi se ovom promjenom izbjegla eventualna zabuna i poistovjećivanje Šehidskog sokaka sa Šehitskom ulicom (na Korića Hanu).

4. Promjena naziva Ulice žrtava četničkog terora, s prijedlogom da se zove **Ulica Podastrana**

Promjena se predlaže na inicijativu građana iz te ulice, ali i još nekih građana, ne zato što se želi izbrisati podsjećanje na četničke zločine i ubijanje civila u posljednjem ratu bombardovanjem Gračanice sa bezbjedne daljine, već zato što četnicima nije bio cilj da terorom natjeraju nesrbe na pokornost, nego da ih genocidom potpuno istrijebe. S druge strane, postavlja se pitanje koliko je prikladno (pa i opravdano) da se riječ “četnik” ili “četnički” (koja sama po sebi izaziva odiozum), upotrijebljena u bilo kojem kontekstu, pa i preko imena ulice, nalazi u ličnim i službenim dokumentima onih ljudi koji sasvim slučajno žive u toj ulici. Polazeći od toga, pristupilo se preispitivanju

ovog naziva te je predložen novi - *Podastrana* (toponim).

5. Promjena naziva Ulice braće Alića, s prijedlogom da se zove Ulica Adema Alića.

Adema Alića su strijeljali pripadnici njemačke postrojbe, koju su uglavnom popunjavali ruski dobrovoljci (Kozaci, u narodu poznati kao Čerkezi) u decembru 1943. godine, kao partizanskog ilegalca i antifašistu. Njegov brat Hilmija, ubijen je takođe u toku Drugog svjetskog rata, negdje na prostoru Bosanske krajine. Njega su kao civilno lice (državnog činovnika zaposlenog u kotarskoj administraciji NDH) strijeljali partizani. Sticajem nesretnih okolnosti, dakle, dva rođena brata, sinovi Salim ef. Alića, u vihoru Drugog svjetskog rata našli su se i poginuli na dvije suprotne strane. To

je paradigma sudbine Bošnjaka muslimana u Drugom svjetskom rata. Polazeći od ovih činjenica, a imajući u vidu nepomirljive suprotnosti koje se, htjeli ne htjeli, stapaju u sintagmi "Ulica braće Alića", Komisija je predložila da se u nazivu te ulice zadrži samo ime Adema Alića, kao antifašiste, koje je prije rata nosila druga ulica u samom centru Gračanice (iza centralnog parka). Osim toga, biografija Adema Alića više je vezana za Gračanicu iz vremena prije Drugog svjetskog rata (bio je aktivan u kulturi, Kulturno-prosvjetnom društvu "Narodna biblioteka", omladinske aktivnosti itd.), nego biografija njegovog brata, koji se školovao i uglavnom službovao izvan Gračanice. Zato je i predloženo da se u nazivu te ulice zadrži samo ime Adema Alića.